

4C(045)
B906
K140

Саша школ

KALANAKOV N. A.

ÇANĖ ŞKOL

OGOOS BALDAR UYRENER

(BUKVAR)

ENBADAŞ SIBIR KRAJDYN BÖLYGI

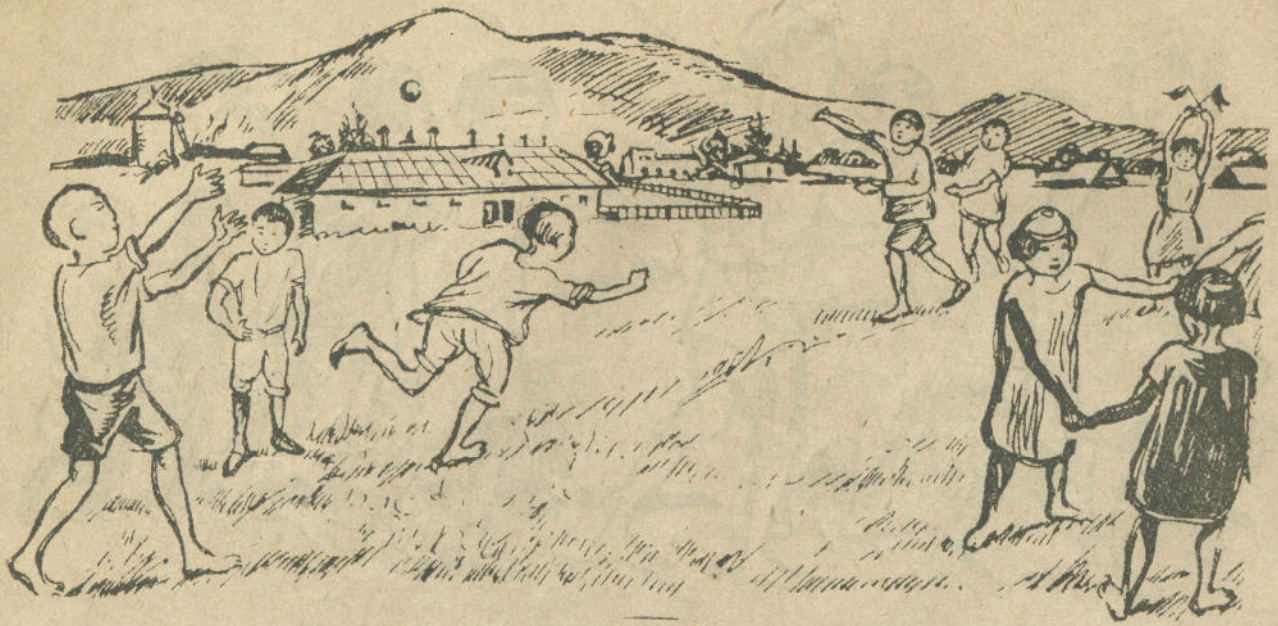

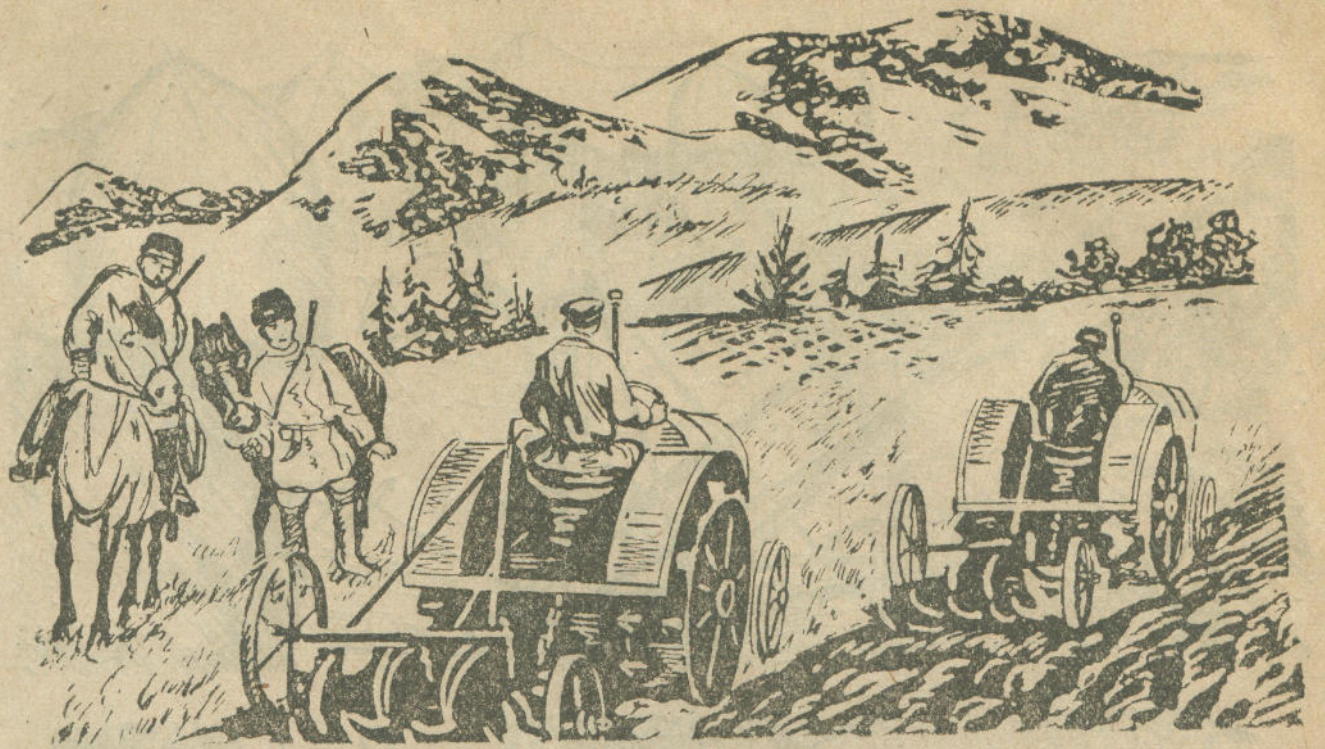
B. I.

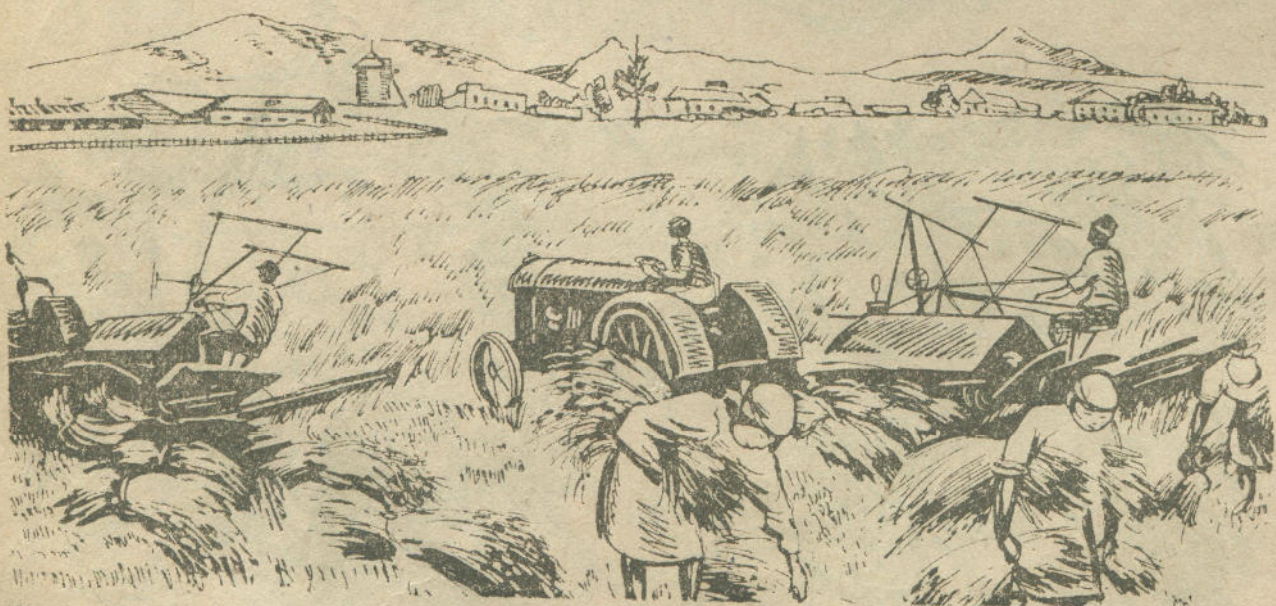
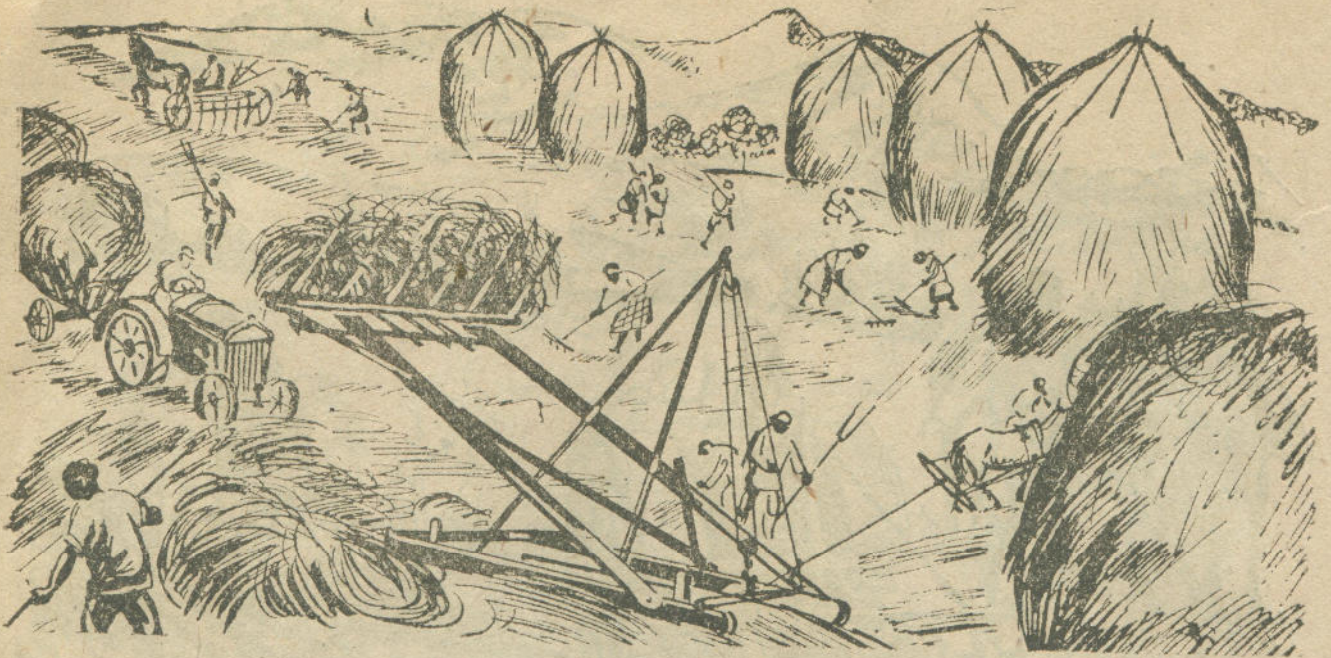
1932 ç.

NOVO-SIBIR

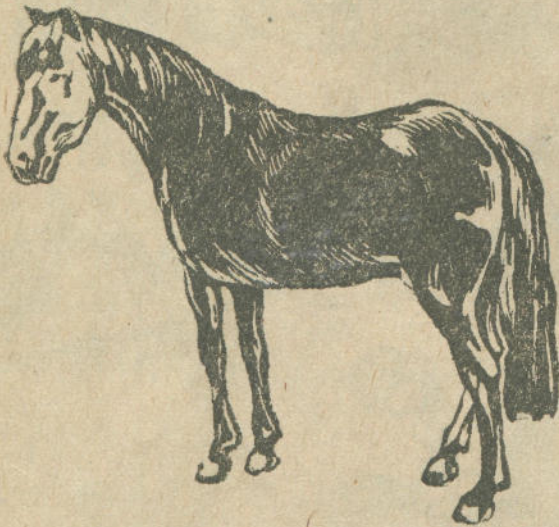
A t

S u l a

B a l a .

A t l a s u l a

A t l a B a l a

B a l a l a a t

A t l a s u l a

S u l a l a a t

Tura.

Tura la at. Tura la sula.
Tura la bala.

1 bala.

2 bala.

3 bala.

At su —

Bala su —

Ba-la la su

At la su

Su-la la su

At tura-la su —

Bala turala su —

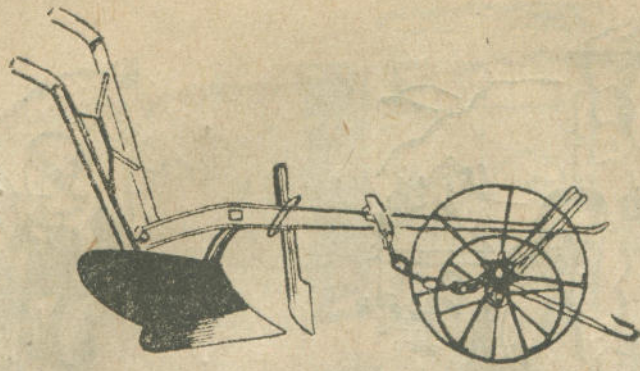

Ene, bala al.

Ene, at al.

ne, at al. Ene, su al.

Ene, sula al.

S a l d a

A t l a s a l d a .

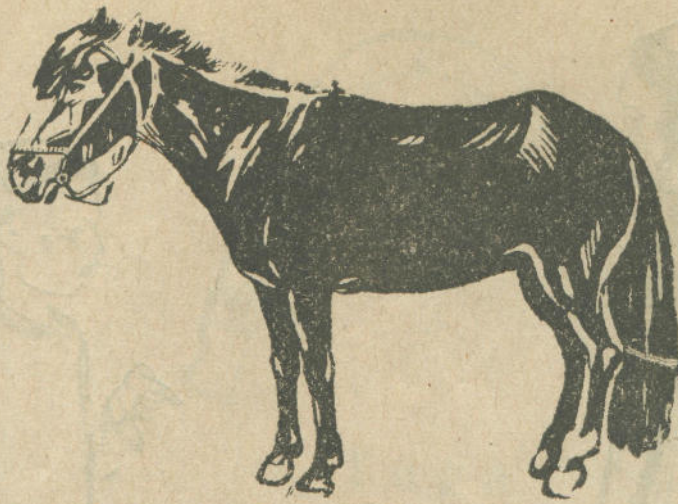
S a l d a l a a t .

E n e , s a l - d a a l .

E n e , a t a l .

E n e , s u l a a l .

E n e , s u l a s a l .

Kara at.

Kara at.

Kara bala.

Kara su.

Kara sula.

At sulada.

Bala turada.

Kara sula al-ba

Kara sula sal-ba

tu-ra ka-ra

Kara la Katu.

Kara sula.

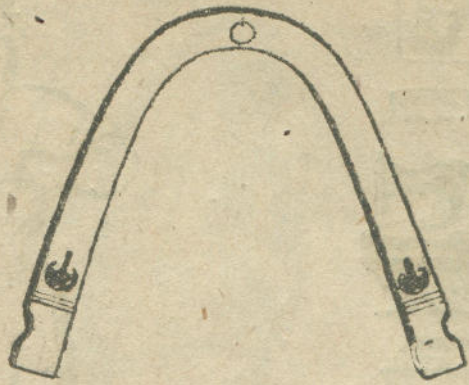
Atka sula sal.

Kara sula katu.

Kara sula atka katu.

Kara sula alba.

Kara sula salba.

T u g a

Katu, 2 at al.

1 salda al.

Atka sula sal.

Kara sula alba.

Kara sula salba.

Sulaga su sal.

Balaga at al.

At-ka sula al. Bala-ga at al.

A a t

At ta ta-ta tat

Enem su ekeldi.

Balaga su berdi.

S u.

Katu, su ekel.

Balaga su ber.

Sula ekel.

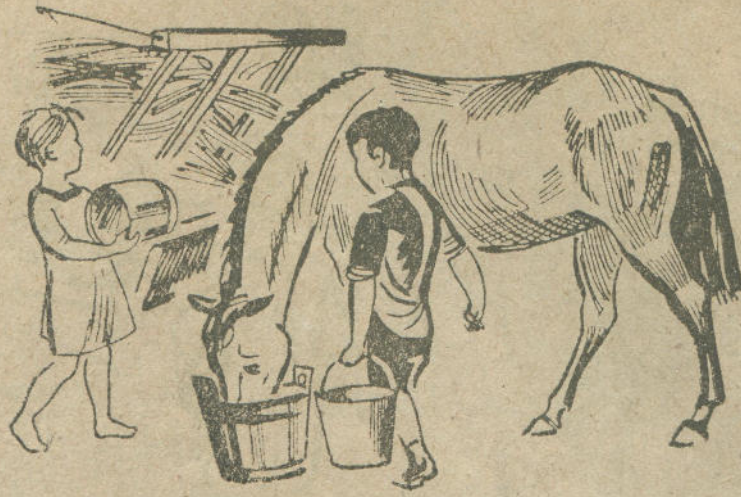
Atka sula ber.

Katu su ekeldi.

Balaga berdi.

Enem balaga et berdi.

Ee Et At, tat, at, et, te, te-te.

Kara la Katu.

Katu su ekel.

Atka su ver.

Balaga su ver.

Katu su ekeldi

Balaga su verdi. Atka verdi.

Atka sula verdi.

Enem keldi. Et ekeldi.

Balaga et verdi.

Kara keldi. Tuga ekeldi.

Tura-ga keldi.

Katu vala aldb. Turaga keldi.

Katu salda aldb. At aldb.

Tuga aldb. Sula aldb.

Et al-db. Sula sal-db.

Enem su ekeldi.

Turaga keldi.

Balaga su verdi.

Balaga et verdi.

Pr

R 4

Baldar.

Katu erte tur. Atka var.
Katu erte turdъ. Atka vardъ.
Katu at ekel. At tara.
Katu at ekeldi. At taradъ.
Baldar erte turdъ.
Enem erte tu-r-dъ.
Katu erte turdъ. At eerte-di.

Enem kaj-da vardъ?
Enem kajсь-ga vardъ.
Bala kajda vardъ?
Bala kajсьga vardъ.

Kajсь.

Kaj-сь

At al. At tara.

At alar. At taraar.

At ta tar tara tarat taraar.

Katu su ekeldi

Enem ot saldb.

Ot.

Enem erte turdb.

Turaga ot saldb.

Katu su ekeldi.

Bala turdb. Turaga keldi.

O-tura-la et sura-db.

Enem et aldb. Balaga verdi.

Oo
Orto at. Orto tere. Orto et.

Ot tot tort too

Orto at. Orto tere. Orto et.

Adam la enem bicik kьсьrat.

Арва.

Adam keldi. Atka eer saldь.
Et aldь. Arvaga vardь.

Bicik.

Adam bicik ekeldi. Bicik kьсьrdь.
Enem oturdь. Bicik kьсьrdь.
Bala bicik aldь. Bicik kьсьrdь.

Катсь.

Катсь keldi. Bicik ekeldi.
Baldarga bicik verdi.
Baldar oturdь. Bicik kьсьrdь.

LI Ll

Kol.

Erte turdъ.

Ene, baldar erte turdъ.

Baldar et suradъ.

Et al. Baldarga ver.

Enem et alala baldarga verdi.

Baldar et aldъ. Bicik aldъ.

Baldar turaga keldi.

Turada bicik kьсьгдъ.

At al. Et al. At alar. Et alar.

Al ala alala alar alarga el eel eeler.

Bala enem le vardъ.

Ol olar tolo toolo.

Baldar şkolgo vardi.

Baldar erte turdi.

Enem et alala olorgo verdi.

Baldar et aldı. Biciik aldı.

Şkolgo vardi.

Bala şkolgo vardi.

Enem le turaga vardi.

Bala turada oturdi.

Enem su alarga vardi.

Adam turaga ot saldı.

Tura eder us.

Uu

Tura eder dedi.

Adam tura tudar dedi.

Tura eder us keldi,

Adam uska tura tut dedi.

Uska at berer dedi

Et berer dedi.

Arba berer dedi.

Erte tur. Tura tut Tura et.

At alar. Et alar. Tura alar.

tut tatu ur uur tolu toolu al alu uul turalu at-tu sulah
balala.

Nn Nn

Ton.

Ton.

Katu erten tura tur.
Talkan et. Enem tongo varar.
Enem erte turdъ. Talkan aldъ.
Tongo vardъ. Enem udavadъ.
Ton ekeldi. Tondъ Katuga verdi.
Katudъ şkolgo var dedi.
Katu talkan aldъ. şkolgo vardъ.

n
Ene at al. Ton al. Et al.
Erten tura tur. At tara.

ton tana karan balan kalan talkan cъn kan on en
atan atandъ turun turuna taan.

Bis turalu boldъbъs.

Bis tura tudar boldъbъs.

Tura tudar ustar aldyrdъbъs.

Ustar biske tura tutkan.

Tura belen boldъ.

Ustar biske şkol tutkan.

Şkol belen boldъ.

Bistin şkol aru boldъ.

Tura da aru boldъ.

Biste şkol var. Tura var.

Arba var. At var. Et var.

Turuna kajda vardъ?

Taan kajda vardъ?

Karga kajda—kajda varar-va?

BB

Bala

Bb

Bala

Adam.

Adam balaga at ekeldi.

Авра ekeldi. Bala erte turdъ.

Adam balaga at verdi. Авра verdi.

Bala attu voldъ. Bala avralu voldъ.

Enem—balada avra var—dedi.

Katu keldi. Bala—biste at var dide.

Biste avra var dedi.

Bala attu. Bala avralu.

Bala at alar. Авра alar

Вu vut vuu vuur vuula vel vele velen voro vulut tu-
va valu volot. васъртка.

Kuca.

Uktu kuca.

Bis uktu kuca aldъввs.

Biste uktu 4 ak kuragan var boldъ.

Biste 5 kara kuragan var boldъ.

Toolo biste uktu kûragan kanca.

Bukada kanca but?

Tekede kanca but?

Takaada kanca but?

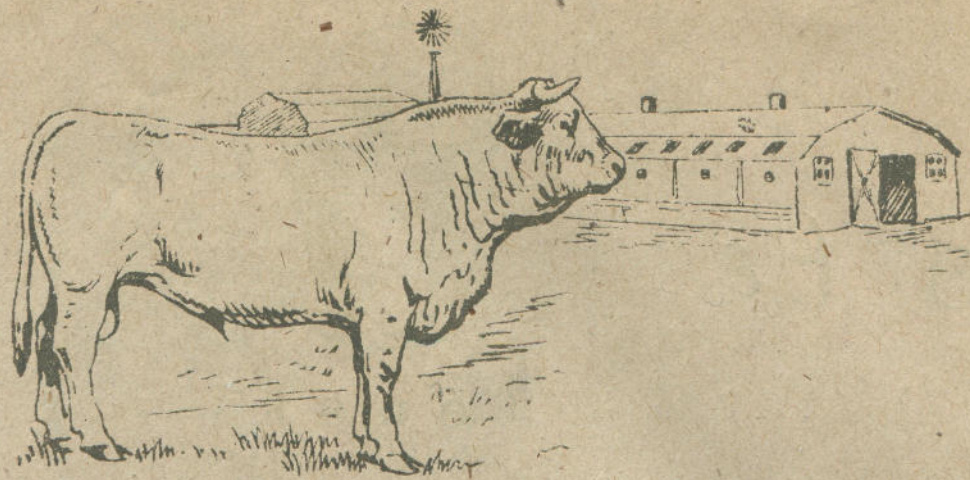
Kucada kanca but?

Eki tekede kanca but?

Cak car cala—bala carak canak caktu carlu calka
cavak.

Kk

Кк

Buka

Uktu buka.

Bis uktu buka aldьвьs.

Uktu takaa aldьвьs.

Uktu at aldьвьs. Uktu teke aldьвьs.

Biste uktu 9 kulun var.

Bisté uktu tekeler var.

Biste uktu takaalar var.

Biste uktu bukalari var.

Biste uktu 9 kulun var

Biste uktu tekeler var.

Biste uktu bukalari var.

Baka taka kavak kovok keder keber taltak elbek
telbek kur kuru kurut kulur kursak kursaktu.

Өө Өө

K ö n ö k

Artel.

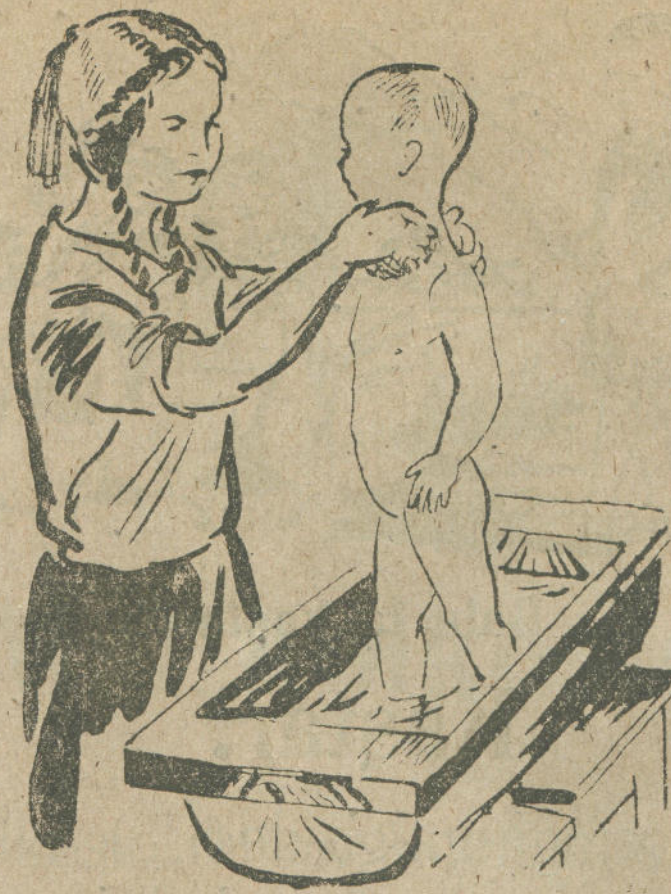
Ulus artel boldь.
Artel uktu buka aldь.
Uktu kuca aldь.
Uktu teke aldь
Artelde ak kuragan бар.
Өлө at бар.

* *
*

Balaga ne kerek?
Balaga nökөр kerek.
Erten nökөр keler. At ekeler.

*Könök al. Uktu buka al.
Erten nökөр keler. At ekeler.*

Er өрө өреке өрекен өрке төр төрт төртөн көр көл
көк көктө бөл бөлө бөкө бөөрөк

Enem vala çunьp çat.

Enem көпөк алды. Су ekeldi.
Bala çundь. Tura çundь.
Bala aru boldь. Tura aru boldь.

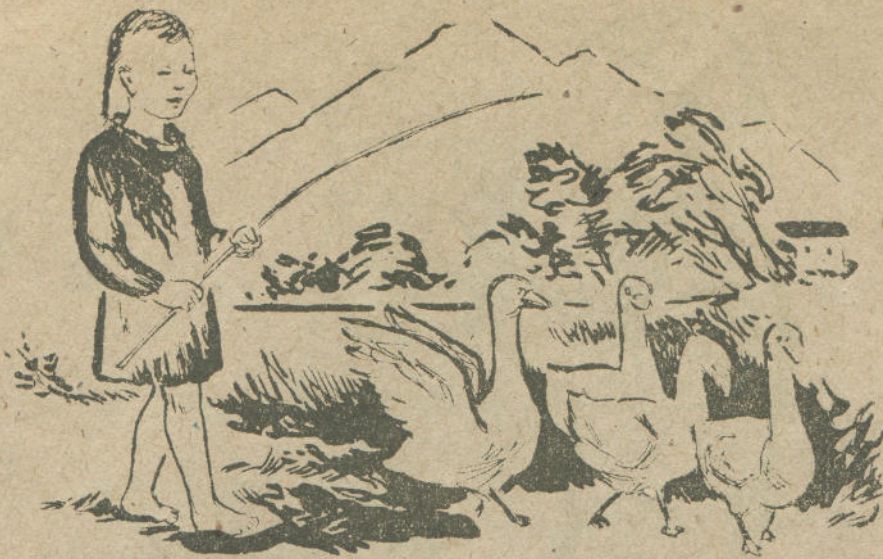
Bistin şkol aru.

Baldar da aru.
Kaka kol çunvadь. Şkolgo keldi.
Baldar kol көrdi.
Kakaga kol çunar kerek dedi.
Kaka vardь. Kaka kol çundь.

Çun çuun çuruk çunar.

Ss

Is

Bala la kaŝtar.

Kaŝtar.

Kaŝtar; ga-ga-ga-dedi.

Karga; kar-kar-kar-dedi.

Bala: a-a-a-a-dedi.

Teke: e-e-e-e-dedi.

Buka; ɵ-ɵ-ɵ-ɵ-dedi.

Taltar: tart-tart-tart-dedi.

Talkan.

Enem kursak eder dedi. Arba ekele

Ot saldy. Arba kuurdy.

Talkan biske kursak dedi

Talkan eder boldy.

Talkan kursak. Talkan et.

Sula kaska kursak. Kaska sula

Sok sook sokor suk tus tos toskuur tas kursak sa

Mm

Mm

Malta.

Mal kolkosto.

Bis kolkosto. Bistin toolu mal anda.
Akam erten tura turdъ. Kolkosko vardъ.
At ekeldi. Mal kørør dedi.
Malga tus berer dedi.
Malga vardъ. Maldъ ekeldi.
Maldъ ulus kørди.
Mal omok dedi.
Ne kerek kolkosto mal omok?

*Kolkosto mal omok. Ne kerek
kolkosto mal omok?*

Taska kumak malъ makalu keme meke kamъ tokum
Omok omø omøø møndir.

Çerge turgan mal.

Kolkoscъ emesterde.

Adam erten tura turdъ.

Адън eertedi. Mal k r r dedi

Bistin mal  erde turgan.

Kar  aan boldъ. Malga  aman boldъ.

Mal  l r boldъ.

Mal korodъ. Kolkosto mal korobodъ.

Kolkosto mal omok boldъ.

Kolkoscъ emesterde mal ne kerek  l r?

Kolkoscъ emester mal korodor.

Kolkoscъlar mal k direr.

У уу

У к у.

Ус келди булутту кындер келди.

Tynde kem-de—yk, yk, yk—dedi

Men syreen korko berdim.

Ene, ol anda kem?

Ol yky. Ol tynde edeten.

Ol biske kelbes. Biske кадыbas.

Өркө.

Өркө кра yredi. Арва yredi.

Baldar өркө өлтырер dedi

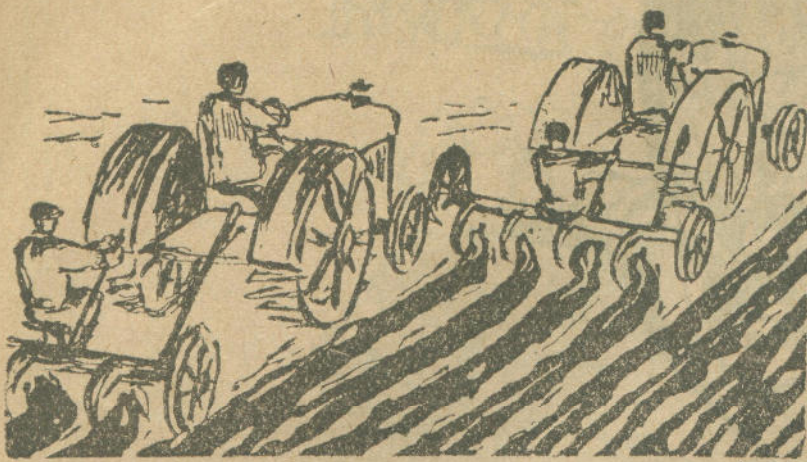
Өркө өлтырер artel boldь.

Қатсь-la kraga бардь. Өркө өлтырди

Slerde өркө өлтырер artel boldь-ва?

Artel bolor керек. Өркө өлтырер

керек. Өркө кра yrebes.

Kolkos ulustarъ traktor-lo
kra tartat.

Ozo ulus авыл-ла
kralagan.

БЪ бв

Трактор.

Ozo ulus авыл-ла kralagan.

Авил-ла kra salarga sureen uur.

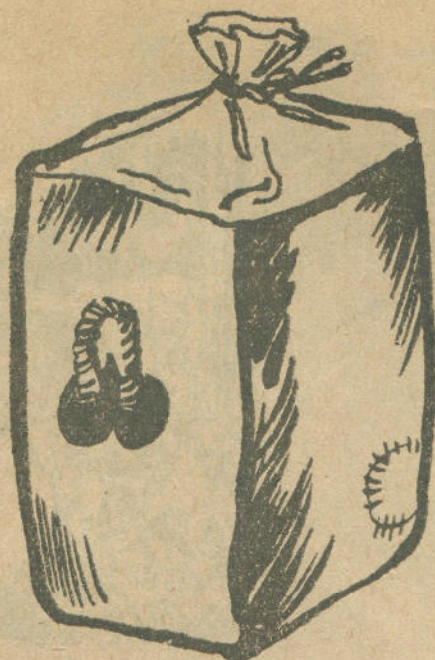
Emdi batrak-la orto çatкан ulus kolkos bold
Traktor-lo kra tartat. Traktor-lo kra tartarg
uur emәs.

Kolkosko traktor sureen kerek.

*Kolkosko traktor sureen kerek
Авил sureen kerek emes.*

Къс къстар саръ саръп тьрма тьрмак амьр кыл кыл
кыльту мылца мылцак мьртък тьртък тьртъкту отьк кортъ

Pr Pr

Кар.

Salkып.

Кару калыр алды. Ок урды.
Мылтык çунды. Теке адар деди.
Тунде сугreen салкып болды.
Көр тыт сынды.
Ол тытты вис тартыр алдыбыс.
Улус çадар çаан тура едер деди—бус.
Тарсы тура çаман.
Тарсы турага çатра.
Тарсы турادا, çатса оору тавылар.
Çаан тура тут, оору тавылас.

Төрт тыт, 5 аспак агаş оңсозь канса?

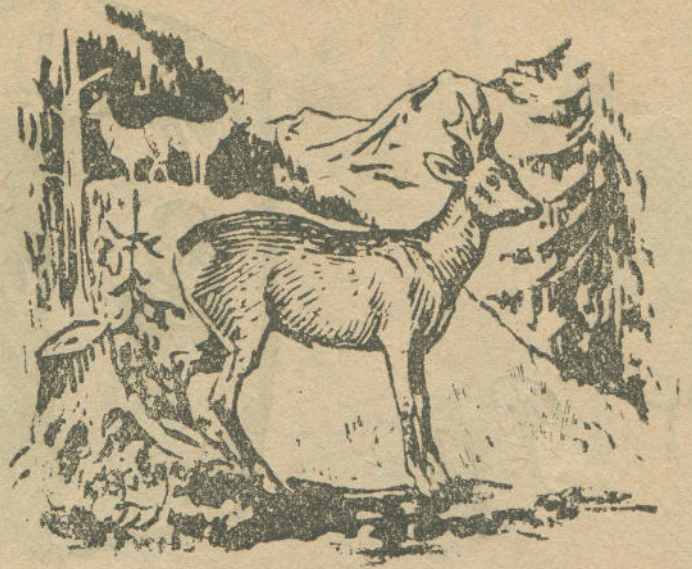
Кар көктөөч керек. Көр мила буткен.

Мила ичар керек.

Кер кепте тап тапта көр көпто кьрк ьрта тапта торсы
тып тыпте көр көптөт.

Enezi le valdarъ.

Elik

Ton.

li Ji

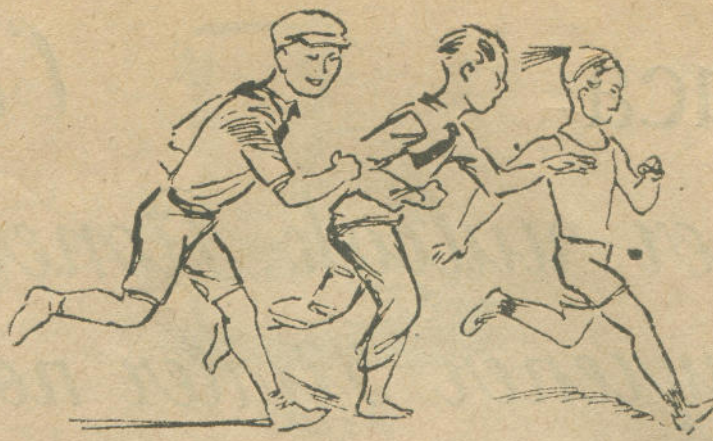
Enem elik terezi ton k kt di.
 Tongo temir ilmek k kt di.
 Tonъ Emil valazъna verdi.
 Emil tonъn ilmekke iler boldъ.

Bistin  m lik.

Bistin vastъra ulus  m likke kirdi.
  m lik uluska arga boldъ.
  m likte nele neme k p boldъ.
  m lik batrak la ortongo arga.
 Kulaktarga koron.
 Kulaktar  m likti yrep salar.
 Olordъ  m likke albas kerek.

* m lik kulakka koron. Kulak
  m likke albas kerek.*

Kir kirdi tis tiskin tiskinek tiskin tiskinek bir birik birikti
 irik irikty sirke sirkely kirvik kindik.

Ус иулчак җыгирет.

Ус иулчак boldь.

Ус илези пионер boldь.

Олор бичикке уйренерге сугreen boldь.

Олор җол немезин угеves boldь.

Олор җолго кирерде, видьн агсыг boldь.

Олор boldар la epty җырди.

Олор катсь сөзин угар boldь.

Олордь ваstra baldар суур boldь.

Олор baldардь пионерге киригер dedi.

Bastra baldар пионерге кирди.

Слерде пионер бар-ва?

Олор бичикке уйренерге сугreen-ве?

Олор слер-ле epty-ве?

Слер олордь суур җадьгар-ва?

Слерде пионер көр-рө?

Сс Куса

Сс куса.

Ус пионер улсак. Пионер бичикке
сугеен уугеуер Пионер нөкөрлөрү-
сугеен ерты болотон

Пионер җиуиңь.

Кесе пионер җиуиңь вольдъ.

Ол җиунда доклад—куусьн вольдъ.

Кол кыци ле җаткан не-ле албаты нөкөр вольр җат

Опъң усун оло ерты җадар усурлу.

Кичинек те валдар ерты җадар кerek.

Сен орус, кумандъ, туба devezin.

Бис кол кыци ле җаткандар онсовъс. нөкөрлөр.

Бис ерты җадаль. Анкадала бис пионерлер ерты
җадаль.

Не-ле албаты нөкөр. Бис онсовъс
нөкөр. Бис пионерлер ерты болотъ.
Бичикке сугеен уугеуели

Сакъ Сакьг ceden сенемел ис усук усурлык сөл көсө
касар көскин ис исеге исегеу сиви Сивит сьн сьтън аси.

Od Dd

Өдык.

Өдык.

Bis Өмөликке кирдибис. Өмөликте адам тура edip turdy. Өмөлик биске dup tere verdi. Enem биске өдык kezip берер boldy. Таadam биске өдык көктөр берер boldy. Erten мен şkolgo барарым.

Kezik baldar şkolgo kyn аьстар çyreten болгон. Bir katar bis şkol çuunьnda ol baldardь syreen кө-mөлөdis. Emdi onco baldar şkolgo çyrer boldy. Kyn аьstatpas boldy.

Slerde şkolgo kyn аьstadar baldar бар-ва?

Onco baldar şkolgo kyn аьstatpazьn деп neni eder керек?

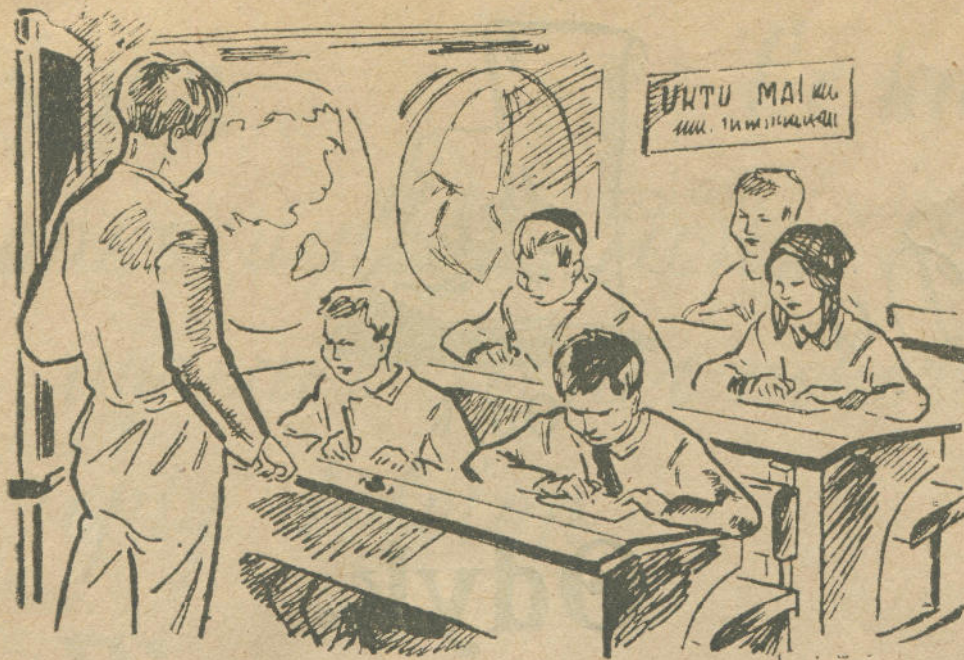
Bis Өмөликке кирдибис.

*Таadam mee өдык көктөр
берер boldy.*

Adaru odor odu udura kadu.

Keder kederi keden kendir.

Kodor kodьr көdir көdire bydir.

Şkol yyredyzi.

Baldar şkolgo erte çuulьp keldi.
Olor видьп arladь. Şkolgo kirdi.
Tonдь ilip salдь. Çerine varьp oturдь.
Bicik kьсьрдь.
Bistin şkoldo polgo tykyrves.
Arь veri çygyrves. Polgo caazьп taştava
Bistin şkol aru.

* *
*

Katсь keldi Bisti yyretti.
Biske көр kuucьп kuucьндadь.
Көр nemege yyretti. Kezik baldar ol ky
şkolgo kelbedi. Көр neme vilbes volь
kalдь. Bis biler voldьвьс.

Кожсь.

Каан волордо, Ажусь деп вай boldь.
Ажусь кату çаман кизи волгон.
Кожсь деп өскыс иулчак Ажусьда çурген
Кожсь çаантајьн кой кудип çурген.
Ажусь онь çетре курсактаvas,
Киймдеves, çаман көрөр волгон
Sogor волгон. Sovet волордо, интернат асылды.
Кожсь интернатка кирди.
Кожсь вичикке уйрени.
Emdi кожсь şkol катсызь. Кожсь партиный кизи.

*Интернат асылды. Кожсь интер
натка кирди. Кожсь партиный
boldь*

Şkolgo tartkanь.

Boro dep uulcak boldь.

Ene adazь çoktu ulus boldь.

Borodo ton çok boldь.

Ədyk çok boldь.

Şkolgo kelip bolbos boldь.

Pioner baldar çuun etti

Borogo ton ədyk sadьp vereli dedi.

Euezi Borogo kuragan bəryk көктөр verdi.

Boro şkolgo çyger boldь. Bicikke
syreen yurendi. Pioner boldь.

Ajььnda ada—enezine bicik кьсьгьр vereten.

Ada—enezi syreen syuner boldь.

* * *

Pioner otrjat.

Bistin şkoldo pioner otrjat var.

Pioner otrjatka uulcaktar, кьзьcaktar kirdi Alta
orus, kazak uulcaktar, кьзьcaktar var.

Olor oncozь воjь-воjьna karu çaantajьп epty çy
ret. Olor ne-le kerekti syreen kiceep edip ça
Olor şkol nemezini syreen ceberlep çat.

п п

Ан.

Ан.

Bistin ulus an tudar ɵmɵlik boldь.
An tudar ceden cedendedi.
Bir aj boldь. Ceden bytti.
Anga vereten ɵlɵndi veleter saldь.
Kar ɵaadbь. Bistin ɵmɵlik on an ekeldi.
Andь cedenge suktь.
Andarga ɵlɵn verdi.
Andarga sula verdi.
Ijter andarga yrdi.
Ajterdi andar kak mandajьna tepti.
Ijter syreen kaпьladь.

*Bistin ulus an tudar ɵmɵlik
boldь. An tudar ceden cedendedi*

Таң таңь таңсь мень мендечи монол тɵnmɵk тɵn-
mɵkci tereп anar тоң тоңар тың тыңej.

Zz

Zz

K a ң z a.

Eski җаң.

Bistin ulusta syreen җaman җаң бар.

Таңкы тартазь.

Аракы iceri.

Ancadala җаңыс ајактаң курсак iceri.

җаңыс канзาดาң таңкы тартарь syreen җaman.

Ooru kizinin celekeji ајакка, канзaga җакталар.

Su kizige ol celekej le ooru тјер.

Таңкы тартра. Ancadala җаңыс ајактаң курсак icpe.

*Жудайзак биске коомој некер.
Olordонь байрамьн байрамдабы
Olordонь ајлына барба.*

Kazak kazыk kezek kezik uzun yzyk kozыr kuzыk ke
zer tazыl yzilgen kyzyrt tozөгө kyzen тize тizil.

Oktjabrjattar.

Bistin şkoldo oktjabrjattar var.

Oktjabrjatar eşkø-dø şkoldordo var.

Oktjabrjattardъ kicinek vølikterge tözөгөн

Ol vølikter çaan vølikterge birikken.

Kicinek vølikterge vaşçъ kizini pioner ot-
rjat verip çat çaan vøligine komsomol ve-
rip çat.

Oktjabrjattardъn izi.

Oktjabrjattar voжъ-voжъna karu.

Voжъ-voжъn øгø kødirer çañdu.

Ne-le izin ømøløzip eder.

Oktjabrjattar kol kyci-le çatkandardъn val-
darъnъn nøkøri.

Oktjabrjattardъ nenin ucun oktjabrjattar
dep ajdъp çat?

Ç ç

Ç ç

Çakalu ton.

Өмөлик çуунь.

Кесе өмөлик çуунь boldь.

Ol çуунда көр suraktar boldь.

Baza şkoldьn uzanar кьвьна çepselder salьp bereri boldь.

Baldardьn uzanarga yueneri çamam emes. Baldar çaandaza, onьzь kerekty volot. Een çerge çelip çyrgese, uzanarga yurenzin. Olorgь çepseldi berer kerek, de çуun ajttь.

Biske өмөлик ne-le çepseldi sadьp verdi.

Bis emdi çaantajьn uzanarga yurenip çadьbьs.

Biske өмөлик ne-le çepseldi sodьp berdi. Bis çaantajьn uzanьp çadьbьs.

Çadьk çadagan kulça çodo çodro çes çedek çeren çut.

Şş
T T

Ulus maşyna la aş sogyp çat.

Өмөлік.

Bistiñ çon өмөлік болып бирикти.

Ішти өмөлөзип ішtedi.

Қырада таş çok edip ағыр салды.

Ашты уыреду аайынса көр салды.

Аш çакшы вытті.

Ашты маşына-ла ішtedi.

Көр аш соқты.

Арткту ашты казнaга верди.

Çиirde, icerge, yrengе аш артырды.

Оноң артканын колкос базарына садар дешти.

Өмөлік çокту ла ортондордың ағазы. Қулактардың қоронь.

*Ulus birikti. Maşyna aldı.
Maşyna-la aş sokty.*

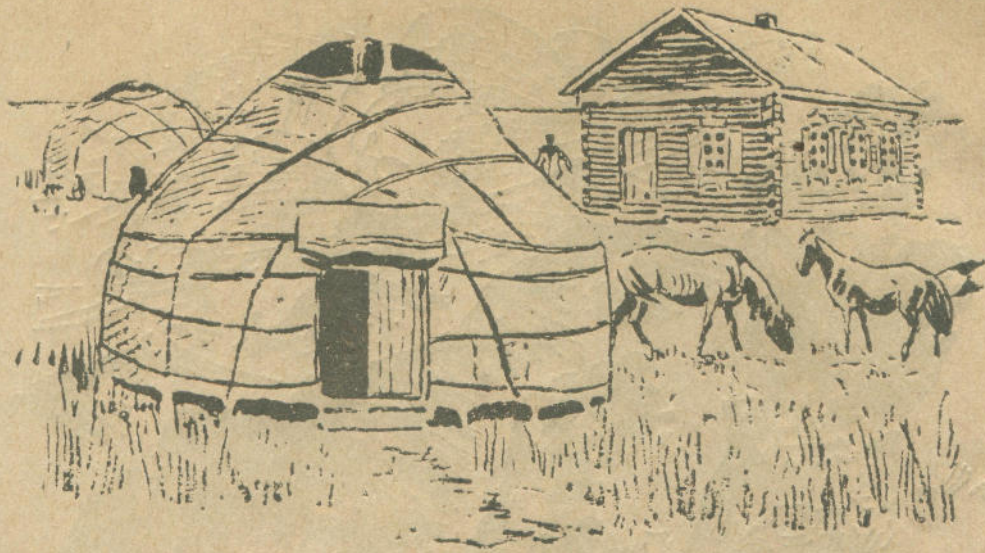
Ағыс қарғыс теңісі.

Şili şaalта şyulte şokсыл тоқшуыр çакшыркак çыршык.

Адусь.

Адусь деп комсомол болды.
Ой Оңдој вагыр келди.
Ок—тагы садыр алды.
Адусь боро адын тудыр алды.
Акталу еерин алды.
Адын еертеп алды.
Талкан курьдын алды.
Таң адарда, атана берди.
Еки конок аңдады.
Елик балазын адыр екелди.
Един енезине берди.
Терезин кургадыр салды.
Терлы адын соодыр салды.

Gg

Gg

Kerege aяы la aғаş aяы.

Кар.

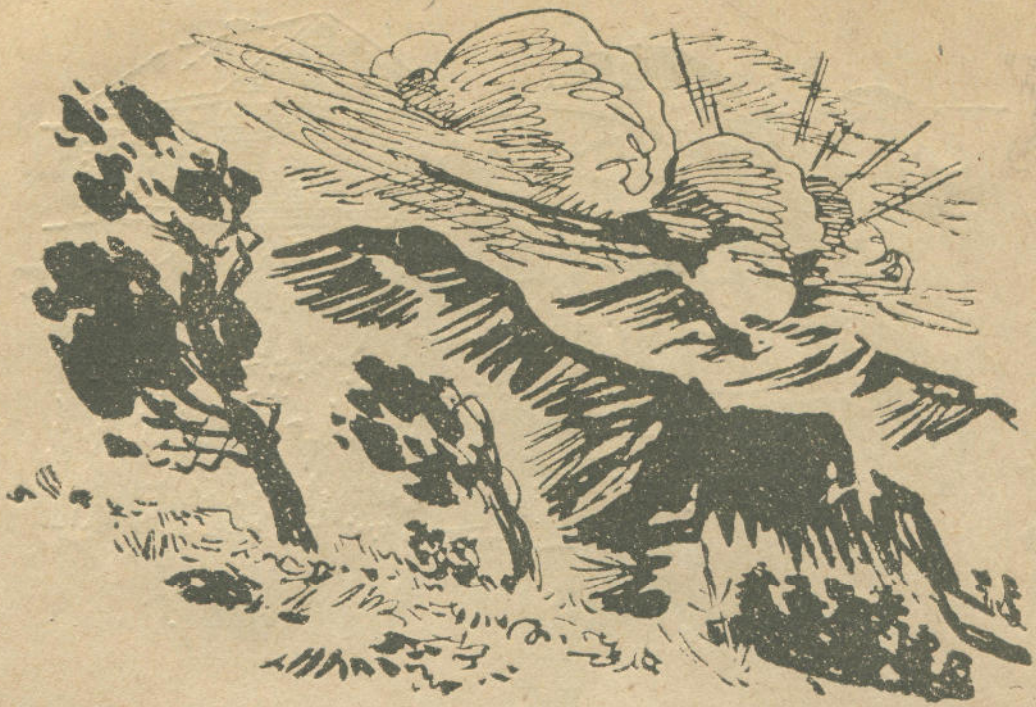
Eki kunge ulaj salkып boldы. Eңirgeri
 Kалың kалың bulut vурkelip keldi.
 Tynde korkышту қаңтыр қаады.
 Turаның ysti: tir-tir-tir edip turды.
 Ol kып taadam kerege aяыла konorgo bargan.
 Таңаарь қиуқ taadam turaga keldi
 Орыңа сығыр қадала айтты.
 — Кар қаады. сооқ boldы. Altaj aяы коо-
 мой. Tura olordon артық.
 Өмөлік ulузь көдире туралу. Өмөлікке ки-
 rer kerek.

*Ағаş аяы. Кереге аяы қаман.
 Tura olordon, артық.*

Кеңеге tegelik togольк tolго tolгок tolгокту ылым kergil
 rголькып сығып сығыл сығылды қөргөміш қыгыр қыгырык.

Zz

Zz

Kyn azьp çat.

Omelik tuzalu.

Bir aьlda kьp kiziler oturdь.

Olor mьnajьp kuucьndaştь:

Omelik alvatьga syreen tuzalu.

Omeliktiң malь kьp. Onco malь ыlu

Kazaganda. Azralь ыzin—ыуу.

Malьn agronom yuredyzi-le azraar.

Ujdy vozu ыokko saar. Sarуu eder zavodtu.

Onco ulustary ыlu, aru, ыaan, ыarygy kьp turar
ыurtap ыat. Baldary oncozy bicikci.

Oogoş baldary jaslada, baldardyң, sadьnda ыadyр ыa

Omelik kizige arga. Omelikke kirgezin, tuzalu bol

Omelik kizige arga.

Omelikke kirgezin, tuzalu bol

K azagan ыazьt azьr azьra kozor tozon kozon kьzьr

Baldar oǵbny.

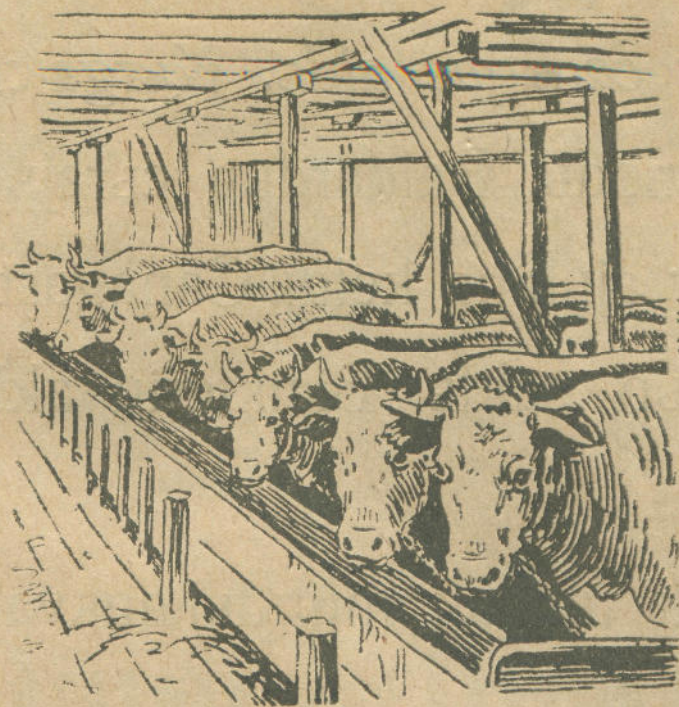
Baldar canaǵaş aldı. Qyrga sýkty. Eki cas ǵylǵap oǵnodı. Baldardyń sýraıy keergej berdi. Baldar aıylyna keldi. Canaǵaştarıń taskakka sýǵarǵy saldı. Bicikterin aldı. Kiceenip kúsyrdı.

Kicinek uulcak mundıj bukvalar. bicidi: a, u, t, l, g, d.

Мыса.

Bistin ulus мысқа от салды. Мысаныń оды коқты. Bis мысқа бардыбыс. Самындапыр ǵакшы ǵунындыс. Ару самса kijdi bis. Edi sөөgibis ǵыmzady. Ol kып bis syreen ǵакшы uktadyбыс.

Мыса ediger-Мысқа kiriger. Ару самса kijiger. Kacanda vijt volvos.

Çылу казаганның тузазь.

Bistin Omelik ылыр çылу казаган edip aldь,

Кышкыда уйлardy çылу казагана сукты.

Өскө-дө малды çылу казаганда тутты.

Уйларга кемçилы курсак берип турды. Аждарда уйлар кышкыда саадыгыр турды.

Өмөликте сый көп болды.

Bastra ulus çылу казаган тузалу деп bildi.

Көдире өмөликтер çылу казаган etti

Slerdin өмөликте çылу казаган барба?

Тышкаарь çyreri tuzalu.

Мылсага кирери tuzalu

појыр айткань тындьј:

Ару кей ле тылса кизиниң су-кадыгы
ыңдар.

Çödyl.

Еки кагындаш иулсак boldь.

Еки вашка кыькту boldь.

Çааньпың ады Секцил. Кичинегиниң ады
Водонвос. Секцил пионер болгон.

Секцил сий су икрејтен. Кар çивејтен.

Топ çок çугурвејтен. Кол çунваганса,
kursak çивејтен.

Секцил оогьвас boldь. Çөдирвес boldь.

Водонвос ондыј емес boldь.

Çаантајьп соок су ицетен. Кар çийтен.

Топ çок тышкаарь çугуретен.

Колың çунвај kursak ицетен.

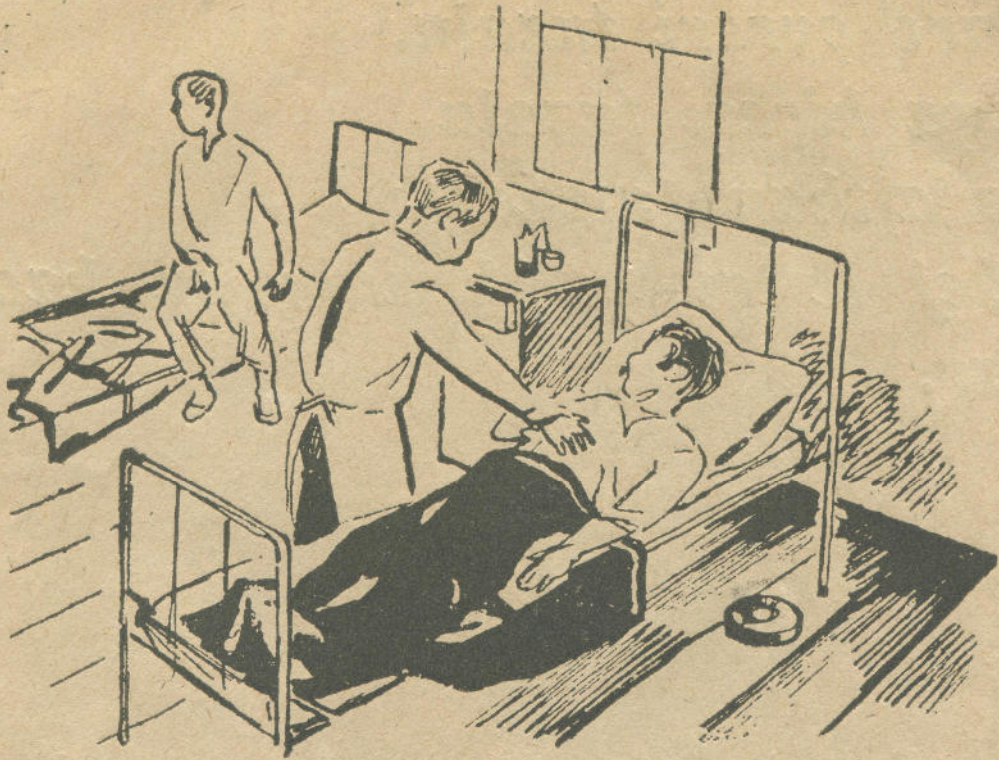
Водонвос çаантајьп оогьыг boldь.

Çөtkyрer boldь.

Топ çок тышкаарь çyгир—ве.

Вөрик çок ваза çyгир—ве.

Çyгирer болзоң, çөtkirerиң.

Ooru ulus emdener tura.

Ooru çarşynar.

Ooru kajdañ tavylar?

Ooru kirden, toozýndañ. Sýktu sas cerden tavylar.
Kırly kijimden tavylar. Kırly kijim kijve. Kijimdi çun
Kirdi toozýndy, sýktu sas çerdi çok etsin. Ooru
tavybas.

Oorulu aýlga varva. Barar volzon, ooruga tutu
rağyñ.

Kam, avys, çarlıkcy ooruy çazyr volvos.

Olor ulus mekelep çat.

Doktor oorudy çazyr salar. Oorugazyñ doktorg
varar kerek.

Mөрөjlөşkөni.

Bistin şkol kolkos-lo mөрөjlөzip çat. M өрөjlөzip turgan kerekteri тьндьj.

Уyredydi тьндьдагь.

Şkolgo oроjтываj keleri.

Bastra valdardь şkol уyredyzine kijdireri.

Su-kadьk çygerin тьндьдагь.

Mөрөj alarga valdar bu kerekterdi syreen albandaньр vudyrip turdь.

Mergen iş.

Уyrencikterdin çуунь boldь.

Ol çуunda mөрөjlөzip iştegeninin dokiadь boldь.

Onco gruppalar dokladьn ajdьp vozottь. Mөрөj

işti oncoзьnan artьk vudyrgeni ycinci gruppa em-

tir. Ol gruppa nele izin syreen mergen vudyrgen

emtir. Ajdarda çуунь onь mergendy gruppa dep

turgьstь.

Solu (kozon).

Komunistb kem solbbr? (2 katap)

Komsomol, nekørlø komsomoldor.

Komsomoldb kem solbbr. (2 katap)

Pioner, nekørlø pionerler.

Pionerlerdi kem solbbr? (2)

Ylyrgen, nekørlø, ylyrgender.

Ylyrgenderdi kem çolbbr? (2)

Çaş baldar, nekørlø, çaş baldar.

Jaslja deze kemge kerek.

Çaş baldarga, nekørlø, çaş baldarga.

КЪЗЫ сerydini kozopъ.

Beş adatan мытъгьвѣс
Bezen muңnan көр емеј
Burzuj kelze adatan,
Bistin cery көр емеј.

Altъ karъş yldibis
Albъs oşkoş kurc емеј.
Albatънън ceryzi
Algъr omok kyc емеј.

Altaj cery volzobъs,
Albatъвѣs çaranar.
Acar çaman burzujlar
Ajdarъ çok çaltanar.

Çereniske minele,
Çeribiske çeleris.
Çutpa vajlar kelgezin,
Çitke mojnъn kezeris.

Kara tajga minele,
Kaçulada çeleris,
Kandu çutpa kelgezin
Kak maңdajъna adarъs.

КЪЗЫ cerybis visti burzujdaң koogъp çat
Çurtъвѣstъ koogъrga belen vol.

Pionerdin kozonç.

Bijik tuudın vazında.

Bij sarının izi var.

Biske kelgen sesterde.

Pionerdin sözi var.

Караңуј да ськкан сьмьртка

Қаьғар усағ куş volor.

Қавайда çatкан чаş vала,

Қасан тыпте коммунист volor.

Тынде ськкан сьмьртка.

Тулығер усағ куş volor.

Туғу қырген чаş vала.

Тувінде вағьр коммунист volor.

Bijik tajdı minedim,

Bijik çerге çeledim.

Pionerge kiredim,

Pioner қиуына қығедим.

KOLKOZЬBЬS.

Koј balazь сьdaza,
Komyrgaj vazьn syj sajnaar.
Kolkozьbьs сьdaza,
Koçojьm vajlar çoğьlar.

Mal balazь сьdaza,
Baltьrgan vazьn syj sajnaar.
Batrak orton birikse,
Vaj kulaktar çьğьlar.

Kas balazь çaandaza,
Kalьrap usar kuş volor.
Kolkos izi тыңьza,
Koot çьrgal çyrim keler.

Çon, kolkozь çaandaarda,
Karaңuj çyrim çok boldь.
Kolkos-sovkos тыңььrda,
Kulak vajlar astadь.

On çьlga iş byderde,
Kөrimçily çyrim em keldi.
Ojrot volgon çurtьbьs
On çьlga vajram etti.

Eki teke.

Su kecire komyry çattъ.

Ol komyry-le eki teke kecip çattъ.

Udura tuštaştъ.

— Çoldon kede ськ!

— Војън kede ськ!

Еky syziştî. Ekilezi komyryden aştъ.

Ekilezi suuga mec edip tyştî.

Eki çaman tavъssa, el kulagъna amьr çok.

Nekörlör epty volbozo, olordъ eştyler çenip salar.

Eştyler-le çanъskaan tartъssa, olorgo çendirip salarъn.

Nekörlörin-le birigele tartъssa, eştylerdi çenip salarъn.

K a r g a.

Karga—kar-kar-kar, dep çyrди.

Bir volcok et' tapтъ.

Bir mөөşkө kelip oturdъ.

Tylky karganъn edin sezele çede keldi.

— Sendij yngir kuş çok dezet?

Kozondop verzen, çaraş ynninди ugajъn.

— Kar-kar-kar dep karga yn—dendi.

Ozъndagъ edi tyze verdi.

Tylky onъ aьp çuda salъp ijdi.

Karga kalaktap çada kaldъ.

Oştу symely. Onъn sөzine byter.

Onъn onco sөstөri meke.

Oştуdi sөzinen tanъp volbosъn.

Oştуdi etken kereginen tanъььn.

Ojrot oblast.

Ozo Ojrot oblast çok bolgon.

Ojrot albatъзын каан, вийлер, çajzaңdar, vajlar авьсар syreen kuldangan.

Çoktu ulus kul boldъ. Bicikke yyrenbedi. Bicikke vajlar yyrendi.

Sovet başkaru keldi. Ojrot oblast tözödi. Ojrottъn kol kyçi-le çatkan albatъзы çaңь çyrim çazadъ. Bu iş-olur komunist partijaga voştadъp çazadъ.

Өзөк sajъn şkol çazadъ. Kol kyçi-le çatkandardъn каан çazъ bicikke yyrendi. Baza çaan da şkoldor çazadъ. Өзөк sajъn өмөлик boldъ. Malga çьlu kazagan etti. Кө-өр çaңь taştadъ. Көrimçily çyrim vytti. Мьнаң агь olter onоң artъk byder.

Bistin Ojrot biçikke kirgen bukvalar.

Ondıj bukvalar orus tilinen Ojrot tiline kirgen söstördö, baza öskö-de albatylardıñ tilinen kirgen söstördö bar volıp çat.

Ol Söstördi, olordıñ bukvaların toolop biçijteni tıñdıj.

V v Vv

V. I. Lenin.

I. V. Stalin.

Vladimir İ'ic Lenin vastra kol kyci-le çatkandardı başıy.

Vladimir İ'ic Lenin baldardıñ başıy.

Sovetterdiñ tös başkaruzı Moskvada.

Vladimir İ'ic Lenin Moskvada ölgön. Onıñ söög salgan sajanın movzolej dep ajdar.

Nökör **Lenin** vudyrgen komunis partijanı bol'şevik partija dep ajdar.

Nökör **Stalin** komunis partijanıñ tös komitetin katıy Vorşavada işmekciler mojnu etti.

Novosibirde kombajn eder çaan
zovod bydip çat.

Ivan 'Sovel'evic Alagъzov Oj-
rot Avtanom Oblastъn predsedateli
bolgon.

Voronkov Nikalaj къзы parti-
zannъn çuucыл kamondirь bolgon.

Leningradta traktor eder zavod
bar.

Kooperativ çongo tuzalu.

*Moskvada avtomobil eder çaan
zavod bar. Leningradta trak-
tor eder zavod bar.*

Ff Ff

K. E. Vorosilov.

Klement Efremovic Vorosilov kызы cerydin başсыз.
Fefral ajдын 23 kyninde kызы cerydin vajramъ.

Nökör Frunze kызы cerydin çuucыл komandirъ boldъ.
Bösti, saazyndъ, ucukтъ, serenkeni edip сыгарар çerdi
fabrik dep ajdar.

Beş çыldыктын planъ aajьпса bistin çerde көр fabrik
ter, zavodtor byder.

Sovet Başkaru Ojrot alvatъga çanalif bicik verdi.

Gramofon—kozondoor maşьna

Bistin Ojrotto avtomobil көптөdi

Baza telefon do көптөdi

Bistin Ojrotto syt le sarçudьn fermazъ bytti.

Afrika dep tala çer var ondo negr ulus çurtap çat
olordъ Frantsijanьn kapitalistarъ kuđanьp çat. Afrika-
da çyzin çуур aң var. Mojnъ uzun ziraf var.

*Klement Efremovic Vorosilov
kызы cerydin başсыз.*

Xx Xx

Kolxos xozjajstvozın tıñdar kerek.

Ojrot oblasta ıylk mal azraar,

Koj, uj azbraar sovhostor, vytti.

Olordın xozjajstvozı ıaan.

Куп вадъындагы Сивирдин Крај komitedinin katсыз
пек. Ејхе. Хавагов Павел Семенович

Ojrot Avtonom Oblastın predsedateli.

Ts ts

Lenin natsıonal politikanı kiceezin dep ıakıgan.

Өмөлик sotsıalizmga varar ıol.

Ucinci internatsional vastra ıerge savetter tarkadar.

Oktjabr revoljutsiazı biske Ojrot oblast verdi.

Elektrofikatsia fabrik zavodtı tıñdar, Mal aıt da
tıñdar. Radio stansija uyredy taskadudı tarkadar.

*Kolxos xozjajstvonı tıñdar
kerek. Kakass oblast biske ajldaı.*

Sovet Ojrottyң vajramь.

Ojrot dep adalgannaң veri
Онънсы ғыль vudip çady.
Он ғылдың izin көрөр деп.
Онсо алvаты ғыuldь.

Ojrotko kelgen ajlcьlar
Ojrottyң çadyның көrdiler
Он ғыlga çarangaһна
Онсоzь kajkap turdьlar.

Açarьp çarap көrip turza,
Ajдыp volvos iřter vudip tur
Соңьrkap онсоzьн көrip turza,
Sotsьal çolgo vařtanьp kalтыr.

Тьřть natsьonal yuredydi
Тьřтанvaj tekři bilip alтыr.
Ajдыlган sotsьal yuredydi
Amravaj tekři kiceeglep çadyr.

Vařtapкь veř ғыldьgьnda
Vaj kulakть çendejli.
Ekinci veř ғыldьgьnda
Өřty klass çok çurt төzөjli.

Şc Şc

Şc Şc

Ozo pomeşcik ulus batraktardь, çoktu-
lardь, ortondordь kьjnaр kuldаньр turdь.

Şcetinkin Enisej icinde partizandardьnь,
komandirь boldь.

Sibirdiñ, Şceglov gorodьnda industria-
nьnь, nedtexnigi var.

Bu mьndьj ulustьnь, attarьn vici:

1. Xavarov Pavel
2. Vorosilov Klement
3. Tsetkina Klara
4. Şcetinkin komandir.

Onoñ, voјьnь, bu mьndьj vukvalu sөstөr-
di (ulustьnь, attarьn-da) vicip kөr: V, Ff,
Xx, ts.

Ol bu vukvardañ, da kөrip vici.

Ozo pomeşcik ulus kuldangan.

Aa Bb Cc Dd Ee

Aa Bb Cc Dd Ee

Gg Jj Ii Kk Ll Mm

Gg Jj Ii Kk Ll Mm

Nn n Oo Pp Rr

Nn n Oo Pp Rr

Ss Ss Tt Uu Yy

Ss Ss Tt Uu Yy

Zz Zz бб Çç Өө

Zz Zz бб Çç Өө

Vv Ff Xx Ts ts Sc sc

Ta ja Tu ju

Metod bicigi.

Çaň-şkol degen bukvar-la baldardь kanajta yuredeten?

Çaň şkol degen bukvar-la baldardь bicikke yurederi **vydin sөstii metodь**—la yuredeten. Onьzь andьj metod degezin, onьzь usьzь mьndьj!

En-le ozo baldardь vydin sөstergө yureder. Ol sөstөri bu: At, sula vala turа, vaza yzik sözi „la“ dep Bolor. Bu sөstөrdi valdar çakşь yurenip algazьp, onоң arь baldardь sөstөrdiң yzikterine yureder. Sөstөrdiң yzikterin biriktirze çaň sөstөri cьksьn dep yreder. Sөstөrdiң yzikterin biriktirze çaň sөstөr cьksьn dep yreder. Sөstөrdiң yzikterin biriktirze, çaň sөstөr tavьlar dep valdar aajьna cьkkan soondo, baldardь sөstөrdiң ynder-bukvarьna yureder. Ynder-bukvalarьna yureder tuşta, kandьj bir sөskө, ol emeze sөstiң yzigine çarşьrar volzo, çaň sөstөr tavьlьp vytsin dep yureder kerek.

Bu vydin sөstiң medodь-la baldardь yureder volzo, volder yzik sөstөrdө sөstiң yzikteri var, yzikterinde ynderi var çart bilip alar.

Baza tungak ynder (в, д, к) yngir ynderden (а, о, е) vaşka ajьlvaj kozo çava ajьlvava, do, ce) dep bilip alar.

Vydin sөstiң medodь-la yuredu mьnajta varar;

Yurenerge kelgen valdar-la veş kunge tapьzьp, kuicsьndazьp alar kerek. Olordьң adь kem ada emezi kem, өmөlikke kirgende, kirbegen-ve dep surar ugar, vaza şkoldьң icine Kanajta oturar, Kanajta yurer, kasan keler dep yureder.) Baza valdar çajьgьda neni etkenin kuicsьndazar. Bu „Çaň şkol“ degen bukvardьң ycinci lizindө vaştarьkь çurьktь көrgizip, baldardьң çilekke çurgenin kuicsьndazar, екinci çurьgьp көrgizip çajьgьda baldardьң ojnogonьp suuga ezingenin kuicsьndazar, 3-ci çurugьndaгь kuicsьn өmөliktiң valdarьnьң çajьgь oьpь, 4-ci valdar oьpь, 5-ci valdar suuga kirgeni, 6-ci ogorod oturgьskanь 7-ci traktor—lo kra tartkanь, 8-ci saldala kra tartkanь, 9-ci kol-lo өlөң çuuganь, 10-ci maşьna-la өlөң çuuganь, 11-ci kol-lo aş keskeni 12-ci maşьna aş keskeni. Bu çurьktardьң usьgьp valdar-la kuicsьndazar volzo, onь valdarga çuradьp-ta turar.

Baldar çuraar tuşta, syreen aşьktanar kerek. Bir çaňьnaң valdar karьndaşь cьp, epty, ondu usьp dep, екinci çaňьnaң valdar tys—cike oturьp dep aşьktaar kerek.

Baldardь anajьp 5 kunge çuradьp turar volzo, baldardьң kolь karьndaş—la cijerge taskaj verer. Baldardь yureder volzo, 15 minutтьң vazьnda өskө yureduge yureder kerek. 16 minut kuicsьndaşkan volzo, 15 minut çuradar, ol emeze kozoңdoor, kandьj bir oьpь ojnodo, vaza emeş çuun—da edip turar.

Altьncь kunnin yredyzinde baldardь „At“ degen sөskө yureder. Slerde at var-va? At—la neni edip çat? Atka myndiң—ve? At sugardьң—va? At otkordьң—va? At—tь suup turьp—va? Atтьң vudь canca? Atтьң vudizi—le ujdьң vudizi tuңej—ve? Ajla vaşkava? Vaşkazь, tuңeji nezinde, dep kuicsьndazar. Onьң kijninde atтьң çurьgьp көrgizer. Bu ne dep surajla, bu çurьktь çuragar dep ajdar. Baldar çuraar tuşta, caazьndь karьndaşь cьp tudьp turь—va, dep көrөr. Neni çurap çadьgar dep sura. Baldar çurap kozoiso, olordь peremenge ij Ekinci urokto, volder at degen sөskө yureder. Çakşь laptar көriger, bu at degen sөsti klasstagь onco baldarga çart ile көringendij edip aзыndra kepke salgan bukva—la bicip alar kerek. Baldar onь çakşь aşьkta көrip алган soondo, baldarga ajdar—emdi көriger. men at degen sөsti bicijin, men ol sөsti kajdan kanajta bicirim onь çakşь aşьkta көriger, çakşь көrip alala vaza anajьp—ok at degen sөsti biciriger. At degenin bicije, vaza katap karьndaş—la kajdan vaştaganь, kanajta bicip varganь көrgizer Baldardьң vojlorьna көrgisrer. Onьң soondo ol sөsti baldarga bicider. Ajla kandьj çol—lo kanajta bicirip vala saьp ajdьp verer. Bir katap at dep bicigen volzon, onоң arь bir, ol emeze eki elь çerge aзыra varьp vaza katap at degen sөsti bicit, onоң vaza—la anajьp bicider. Anajьp laptar ajdьp veres volzo, valdar at degen sөsti—ystine bicip ijze, ne—de aaj çok volor, yuredu teskeri vuder. Baldardь katap—katap neni bicip çadьgar dep suraptur.

Baldar bicip vozogon soondo, at degen sөsti stenege ilip kojor. Onьң kijninde bukvardьң usunda çaan bukvalar-la bicitken at dep sөsti bukva saьp vaşka vaşka kezip ala baldarga ver. Bu at degen sөsti men yrej kezele slerge verip çadьr, onь çazar salьgar. Emdli yrejle vaza katap çazar salьgar. Anajьp katap—katap saldьrar.

Bukvarda at degen sөsti tuptьrьp kьcьrt. At degen sөs bu bicikte kajda var, onь таар көriger dep sura.

Baldar bu at degen sөsti çakşь bilip alьp dep, at degen sөsti balkaştan tutьrar emeze oogos taştan saldьrar.

Baldar çanar aldında bu ne degen sös dep suraar. Bicik kьsьrарьнн yureduzi vaštarkь i p өtti.

Ekinci kьyninde „sula“ degen sөsti at degen sөskө yuretken-dep syrekej vьzulap yuret. Egen sөskө tьnesleštir.

Baldarga at degen sөstin, sula degen sөstin bukvalarьn verele at degen sөsti salьgar, sula degen sөsti salьgar dep ajt. Çastra sabaska at degen sөsti kөriger, sula degen sөsti kөriger dep ajt. Baldarga At, sula“ degen vьdin sөstөrdi ver. Bukvalar vөlirde bu bukvalar dep sьranaj ajtpas kerek. 3-ci kьyninde bala degen sөskө yuret Onь at, sula—degen sөskө yuretken dep yuret, tьneještir 4-ci kьyn-la degen yzik sөskө yuret. Atьn vaza sulanьn çurьgьn koštөj turguzьp ololdьn altьna sөstөrin turguzьp. ol eki sөstin ortozьna la degen sөsti turgьzala, bu kem—le kemniç çurьgь dep baldardan sura. Baldar at la sulanьn dezer. Ajdarda açьktap kөriger at degen sөs kajda? Sula olegeni kajda? La degeni kajda?

Onь soondo la degen sөsti biciderge yuret. Bukvardьn kijnindegi At, sula, bala, la degen sөstөrdi kezip alala baldarga bukvardьn 8 lizindegi ermekterdi bu sөstөр—le salьštьp kьsьrt. Onь kijninde bukvardьn vojьn kьsьrt.

5 kьynde tura degen sөskө yuret. Yurederi at, bala degen sөsin yureduzine tьnej volьzn. 6 kьynde sula, bala degen sөstөrdi yzikterine vөlip ijer. Vөlip ijerge vөlenti ol eki sөstin vaštarkь yzikterin line ke-le vөktojele, neni kөrip turьgar valdar deze valdar bala dezer. Onь kijninde bala degen sөsti alala baldarga kөrgizele bu sөstin la degen yzigin kajcьlap alajьn kөriger. Kajcьlap alala yzigin kөrgizer. Onь kijninde la degen yzigin kөrgizer. Bu ne dep suraar. Onь kijninde doskogo kecire salgan çoon linejka agaštьn sol çanьndaгь usьna va degen yzikti tuzgьzar, Oл çanьndaгь usьna la degen yzikti turgьzar. Anaьp turgьzala, va degenin ne dep suraar, la degenin ne dep suraar. Onь kijninde va degenin kөrgizele oncozьna bir yn—le ajttьrар, la degenin vaza anaьp on suraar kerek. Emdi ajdьgar bala degen sөsti eki vaška kөrgizeriste kandьj sөstөр cьktь? Va degeni, la degeni ne degen sөstөр. Olardь koštөj turgьzala emdi kandьj sөs cьga verdi? (ojto bala...). Emdi ojto ajrajьn. Ne vөldь? Va vөldь. Vaza la vөldь. Olor sөstin, yzikteri. Olordь vaza katap biriktirejin.

Bala degen sөsti ajtkanda, kiziniç oozь kanca katap acьlar. Kөriger men ajdajьn. Emdi sler ajdьgar. Kanca katap acьlat? Eki katap acьlat: ol sөstө eki yzik va-la. Ol eki yzikti (va-la) stenege ilipkoj.

Bala deden sөstөrdi bukvardьn kijnindegi listen kezip alala, baldarga onь va-la degen yzikterine kestirip, ojto bala edip katap—katap salьp kөriger: Bala degen sөsti vьtkil vojьna ajdьgar, yzikterine salala yzikterine ajdьgar. Anaьp katap katap salьp ajdьgar.

Sula degen sөstө kandьj yzik var? Onь yzikterin bala degen sөstin yzikterin vөlip yuretken aajьnca yureder.

Sula degen sөsti yzikterine kes. sura: vaštarkь yzigi (su) ne? Ekinci vөlygi (la) ne?

Doskodo kecire salgan linejkaa su degen, la degen yzikterdi salьp bala degen sөsti kьsьrgan çlap kьsьrar. Bu sөstin vaštarkь yzigi ne? Su degeni ne? Su degen yzikti stenege kadap Koj.

Onь kijninde bukvardьn 10-ci lizindegi „at su icip çat, bala su urьp çat“ degen çurьktardь kөrgizele sura. At neni edip çat? Oл çurьktьn aldında ne sөstөр var? Bala neni e çat? Onь altında kandьj sөstөр var? Ol listegi su degen sөstөrdi tartьp kьsьrtala, ol listin sөs oncozьn kьsьrt. Neni kьsьrdьn dep surap ugьp tur. Bu onьncь listke eki—de kьyn yuretse ken baldar çakşь sa-naazьna ol yzikterdi alьznьn dep yuretse vьzu yuredu volor.

7-ci kьyninde Ene bala al degen sөstөрге yuret. Bulardьn çanь sөstөri degeni vөlp çat.

8-ci kьyninde salda degen sөskө yuret. Salda degen sөsti yzikterine ijen sal dep çanь sөs cьgar. 12-ci lizin kьsьrt. **9 kьyninde** Kara degen sөskө yuredele sula degen sөsti çanьn ska da degen yzikti çaeьzra sulada dep sөs cьgar, vaza al degen sөskө va degen yzikti çap, çanьn va dep sөs cьgar, salva dep çarşьza, salva vөlp kalar. 13-ci listi kьsьrt, tura kara degen sөstөrdi çanьn erine vөlip ijen, ka—tu, tu—ra dep yzikter cьgar.

10-ci kьyn Katu dep sөsti mьnaita tapkan dep ajdьp ver: ka degen yzikte degen yzikti kozordo. Katu degen sөs cьkkan. Anaьp —ok (Atka) atka dep sөs tavьlgan. Bukvardьn 11-ci lizin kьsьrt. 11-ci kьyn „Tuga“ degen sөskө yurederde, onь vaštarkь yzigin (tu) valdar-biler tь onь kezip alza, ga degen yzigi artar. Ol da degen yzikti bala degen sөskө koşso. balaga dep sөs cьgar. Baza sula degen sөskө koşso, sulaga dep sөs tavьlar. Bukvardьn 15-ci lizin kьsьrt. Baza stele ilip salgan sөstөrdi, yzikterdi çauntajьn surap turar kerek. Ol tušta valdar kьsьrarga taskaarga vөlp volor. **12-ci kьyn.** Baldar ol 15 listi kьsьrarga çakşьk vilip algan volzo, at degen sөsti ynder-bukvazьn a vөler kerek.

Onь mьnajьp vөlip alar: Men ajdajьn ugьp turьgar. Vojьn deze a dep yndi uspej uzada çөp turala toktop kalala sura men neni ajttim? Baldar a dezer, onon atь ugьp turьgar. Baza-la a dep yndi uspej çөjip turala, t dep ajtsa. „at“ volo verer. Ajdarda baldardan sura kandьj sөs cьktь? Baldar at dezer. Emdi sler valdar men dep çөjip yndi uspej bu at degen sөsti ajdьgar. Ajdar tušta açьktap turьgara degenin ajdarda slerdin oos acьk turgan—va ajtsa çavьk turgan—va? Kalgancazьn ajdarda oozьgar acьk turgan—va, çavьk turgan—va, biliger tандаjga tijdi—ve çok—po? Yureduci voj vaza katap çөje ajdьp verzin. Onь kijninde baldarga ajttьrала, tura vaštap neni ajttьgar, ekincizinde neni ajttьgar neni Ekincizin ajdarda tiliger nege tijdi? Ajdarga degen yn bukva epy—ve? Tegeni epy—ve? Yureduci kizi valdar t degen yn — bukvanь ajdarda, ozo tilin tандаjda tijdirele ajtsьn dep kiceer kerek, onon vaška valdar onь ьt dep ajdar, yuredu teskeri varar.

A degen yn—bukva yngir yn dep ajdьlar t degen tungak dep ajdьlar dep baldarga ajt. Onon atь t degen yn bukvanь turgьzala, onь çanьna a degen yn—bukvanь kozolo, bu turgan sөsti ta dep ajdьp—kьsьrar dep valdarь yuret. Onon atь 2 sm çer vozodolo vaza t turgьs, oogo degen bukvanь koşso. vaza ta volor onь baldarga ajttьp kьsьrt. Balda—ta ta dep sөstөр ajdьp kьsьrar. Bu ta ta degeni ne dep sura. Bir ta degen sөsti alala, artikan ta degen sөstin t degenin a degeninin on çanьna turgьzakьn bu ne sөs (at) dep surazan.

Vaštarkь—la tu ьnda yngir yn—bukva çok tungak yn—bukva ajdьvajtan, kozo ajdьltan baldardь yuret. Baza kьsьrar degeni sөsti ajdar degeni vөlp çat dep valdarь yuret, Ta—ta at sөstөrdi valdarь

tartpaj čart čart tьnda ajdьp kьsьzьp. Onođ arь ta degenini t bukvanь košso, tat dep sөs cьgar ne ucurlu sөs dep baldardaң sura. Onьң soondo olorgo bukvalar berele at, ta, ta, tat degen sөstөrdi dьr. Baza onь bukvardьң liziniң ucunda tartkan cijь altьndađь at, ta, ta, tat degen sөstөrdi kьsьrt. Onьң kijninde vi sөstөrdi kolviciirine yureder. At, ta, tat. Baldar kazьzьp koomoj vicip turgan bolzo, onь čaпьskandra vir 3—4—5 katap vicidip turar.

Kol vicigi vi-la kьnneč arь vaštalar, tьndьң aldьnda kerke vazьlgan vicik volgon. 13 kьp ekeldi verdi degen sөstөrgө yuredele, onь yzikterine vөlip ijer bolzo, e dep bukva cьgar, baza ekel ver. dep sөs cьgar di dep yzik cьgar. 14 kьp. Et. at ta tat degen sөstөrdi kol-la vicidip yuret. Baza 17-ci listi kьsьrt.

15-ci kьp aldь degen sөskө yuret, onь yzigine vөlzө, al degen sөs cьgar, baza dь degen yzik cьgar, Sal degen yzike dь yzikti čaпьzьza, saldь dep sөs cьgar. Kьsьrарь 18 list.

16 kьp. Baldar dep sөskө yuredele onьң ucьnač degen yп bukvanь vөlip cьgarьp alar. Onьң kijninde tьndьj bukvalardь košso: e+r+t+e=erte dep sөs cьgar. Baza tu+r=tur=dep sөs cьgar.

Baza tьп dьj cьgar: tu+dь-turdь; va+r=var; var+dь vardь; ta+r+a=tara; ta+ra+dь=taradь. Kajcь. Kaj-cь: Kaj+da=kajda. Baldar r degen bukvanь ьr dep ajtpazьp.

17 kьp. Ot degen sөskө yuret. Onь bukvalarьna vөlzө, o degen yп bukva cьgar. Oө degen yп-bukvanь öskө yzikterge sөstөrgө kozordo tьndьj sөstөр cьkть: t+o+t=tot, o+r+t+o=orto, t+o+r+o=toro, o+turala-oturala, t+e+r+e=tere. Bukvardaң ot degen stat-janь kьsьrt.

18-ci kьp 21 listegi sөstөrdi. Čaпь sөstөri: A+da+m vicik kьsьrat. Ka+t+cь=kacь, ar+va=arva.

Munаң arь baldardь vi „Čaпь škol“ degen bukvar-la baldardь vi өrө ajtkan aajьncа yureder. Kandьj liste kandьj bukvaга yurederin čaпьstaң vicip kojgon. Bukvarda kandьj-la čaпь sөstөр ucuraar bolzo, čakšь ačьktар көrөr керек. Čaпь sөstөр čurьk aldьnda vicilgen. Ol emeze kandьj vir sөskө, yzikke bukvalar, bukvalar kozordo čaпь sөstөр vьtken. Een čerge vi bukvarга virde sөs kirvegen. Oncozь čuruktu kirgen, ol emeze sөstөrgө, yzikterge, bukvalarга yzikter, bukvalar čaпьnarda čaпь sөstөр tavьlgan. Onьң ucup yureduci enirde erfen yurederin čakšь ačьktар көrөлө vi čaпь sөs tьndьj aajlu tavьldь dep baldarга laptap ajdьp verip turar керек. Anajtpas bolzo, baldar koomoj yurediler.

Čaпь sөstөр tavьlganьп čar bilerge turgan kizi kandьj sөstөrdi, yzikterdi, bukvalardь baldarга yuretkenin ucotk альp turarkerek.

Vi bukvardьң 24 lizinde dedi dep sөs var, onьzь tьndьj vөldь: der degen yziktin r degen bukvaзьп kezip ijerde de artть. Aj darda de+di=dedi.

Vi liste tura degen sөstөн u degen yп-bukvanь vөlip алган.

Vi bukvardьң listeriniң ucunda cijin altьnda salgan sөstөр baldardьң yuretken-le bukvaзь-la solongan sөstөр. Ol sөstөrdi uroktogь yuretkenin undutpaska kьsьzьp dep salgan.

Avtor.

с. 29561

Отвeтpeдактор К. Филатов.

Ираж 5000 4¹/₂ п. листа

дано в производство 1|VIII-32 г.

одписано к печати 31|VIII-32 г.

гафформат 72X104 мм.

ечатных знаков в одном печ. листе 54 880

овосибирск т/л № 1 ЗСКПТ, Зак. № 2638

овосибирск: Уполсиблито А № 270 от 1|VIII-32 г. ОГИЗ № 566

ВЛАЗЬ
ЦЕНА 50 АКСА
КОП.

34980

0-05

По заказу Центрального
комитета нового латини-
зированного алфавита
при президиуме
ВЦИК РСФСР.

На ойротском языке.

Н. Каланаков.

БУКВАРЬ ДЛЯ ШКОЛ I-й СТУПЕНИ

ЗАПСИБКРАЙОТДЕЛЕНИЕ ОГИЗ

НАЦ. СЕКТОР

Новосибирск, ул. Свердлова, № 39.